Hür Gençlik

HÜR BİR TAHSİL, HAKİKİ BİR HÜRRİYET, DEVAMLI BİR SULH İÇİN,,

Yıl: 1 — Sayı; 2 | 1 ARALIK 1949 | Fiyatı - 20 Kuruş

ÖLÜMÜNÜN 11. YILDÖNÜMÜNDE :

Ataya sesleniş

Bugün, ölümünün bu XI inci yıldönümünde belki gene birçok halkevlerinde, öğretim merkezlerinde törenler, ihtifaller tertip edilecek gene 5 dakika sükuttan sonra hayatın, kahramanlıklarını, muzaffer kumandanlığın, bir devlet adamı olarak elde ettiğin muvaffakiyetler klişe ifadeler ve basmakalıp cümlelerle tekrar ortaya dökülerek aziz şahsiyetin güya canlandırılacak; arkasından gençliğe hitaben gene aynı monoton ifadeyle, şuursuzca tekrarlanacak ve her zaman olduğu gibi gene İnönü-nü'nün millete beyannamesiyle bu törenler son bulacak. Belki gene bayraklar yarıya inecek, sinemalar tatil edilecek. Ve bütün bunların sonunda Türk milletinin bu en büyük matem günü de böylece sona erecek; sona erdirecek. Ve ertesi gün tekrar kazmaları ellerin de, bütün hızlariyle işlerin tamamlamağa; eserini yıkmağa koşacaklar.

Atam, aziz Atam!

Bugün "Laisizm,, in yalnız adı kaldı. Birçok mektepler ve kurduğun fakültedeki birçok kürsüler güya parasızlıktan lâğvedilirken öğrencilerine burslar verilen ilâhiyat fakülteleri açtılar; parasını devletin ödediği imam - hatip kursları kuruldu; mekteplerimizde din dersleri okutuluyor. Büyük Millet Meclisinde Arapça ezana bile cüret ediyorlar. Türbelerin, tekkelerin açılması; şapka ve kasketlerin atılması da herhalde çok gecikmeyecek.

Atam! Millî mücadelenin

(Devamı 3 üncü sahifede)

Oğrenim hürriyeti tehdit altında!

Talebe yurdları M. E. B. na değil Muhtar bir Üniversiteye devrolunmalıdır

Mememleketimizin başlıca iki kültür merkezini teşkin eden istanbul ve Ankarada toplanmış olan yüksek tahsil gençliğinin en büyük kaygularından biride şüphesiz mesken meselesidir. Şimdiye kadar bu mesele hemen hiç ele alınmamış, alındığı zamanlarda da yanlış bir şekilde vazedilmiş olup, söylenen ve yazılanlar hakikati izahtan çok uzak kalmıştır. Herşeyden önce bu meselenin bir birinden ayrılmıyan iki cephesi olduğunu belirtelim: Bunlardan birincisi kâfi miktarda, bilhassa fakir talebelerin okuma imkânlarını kolaylaştıracak yerlerin temini ikincisi de bu yurtlarda bulunan yüksek tahsil gençliğinin hareketlerinde tam bir serbestiye, tabir caizse muhtariyete kavuşması. Girişilecek herhangi bir islâhat hareketinde bu iki cepheden birinin ihmali şimdiye kadar olduğu gibi, teşebbüsleri kısır bırakır.

Şimdi bu iki noktayı ayrı ayrı incelemeğe çalışalım: Bunlardan birincisinde yani yüksek tahsil gençliğinden daha büyük bir çoğunluğun ve bilhassa fakir arkadaşların okuyabilme imkânlarını

(Devamı 6 ıncı sahifede)

Bir açıklama

Anayasamızın 77. ve altına imza koyduğumuz insan hakları beyannamesinin 19, maddesi ile teminat altına alınan neşir hürriyeti hiçe sayılarak, geçen sayıda gazetemizin bir yazısı matbaa müdürlüğü tarafından son dakikada sansür edilip çıkartıldı; ve bütün gayretimize rağmen gazetemiz bu yüzden bir gün gecikti. Bu sayıda sözü geçen yazıyı aynen neşrederek, takdiri okuyucularımıza bırakıyoruz. Durumu geçen sayıda açıklıyamadığımız için özür dileriz.

İstanbul Üniversitesi rektörünün dünya gençlik haberleri sutunlarına aldığımız açış nutkundan bazı parçalar neşredilmiyon yazımızın ne kadar haklı düşünceler taşıdığını açık olarak gösterecektir.

ÜNİVERSİTEYE GİRERKEN

Memleketimizin kültür hayatına bugün yeni kafileler katılıyor. Bu, her şeyden

(Devamı 6 ıncı sahifede)

Anadoluyu fikren kalkındırma

Memleketini yakından tanıyan ve seven inkilâpçı gençlik bu teşebbüsün gerçekle bir istihza olduğunu biliyor

Cemiyetimiz hiç şüphesiz bir buhran geçiriyor. Hangi tarafa bakarsanız bunu kolaylıkla görebilirsiniz. Politik gruplaşmalar meydana çıkıyor ve ardından bunlar arasında bazan açık, çok kere şekilsiz mücadeleler oluyor. halk tabakaları telâş içinde; bugüne kadar sürdüğü ıstıraplı hayatın daha fazla devam edemiyeceğini anlıyor, fakat sonunun iyi mi, kötü mü olacağını kestiremiyor. kendi durumu hakkında zaman zaman gösterliği nikbinlik her defasında peşine takıldığı liderler tarafından çalınmıştır. Anadolu baştan başa bir yangın yeri.. Anadolunun yürekler acısı hali üzerinden devirler geldi geçti. Onun bağrında boy atan sayısız nesillerin ömrü nihayetsiz bir bekleyiş içinde çürüdü.

Bir gün geldi ki, kulağına artık "paydos" dediler. Boynunda en ağır zincirler gibi

(Devamı 7 inci sahifede

İlim tesadüfün düşmanıdır:

Yeni bir Genetik anlayışı

Bu başlık altında son zamanlarda ilim dünyasını yakından alâkadar eden, bir çok tartışmalara ve dedikodulara sebep olan bir nazariyeden söz açmak istiyoruz. Biyoloji alanında ortaya atılan bu yeni nazariyeye, kurucusu olan bilginin adına izafeten Miçurinizm diyorlar .Fakat ona, mezkûr tartışma ve dedikodulara yol açan şimdiki (son şeklini demekten kaçınıyoruz) veren akademisyen Lisenko olmuştur. Miçurinci genetik anlayışının memleketimizde tamamiyle meçhul bir konu olduğunu çekinmeden söyliyebileceğimizi zannediyoruz. Gerçi gazetelerimizde bu anlayıştan bahseden bir iki yazı çıkmıştır. Fakat bu yazıların pek erken kaleme alındıklarını, meselenin esasına dokunan ilmi vesikaların yayınlanmasından önce gelip ancak bir takım söylentilere dayandıklarını bugün onların pek sayın yazarları dahi kabul ederler. Şüphe yok ki, ilim alanında ortaya atılan her yeni nazariyeyi hiç tenkid ve tahkike hacet görmeden tasdik etmek herhalde ilim zihniyetiyle kabili telif değildir. Lâkin bu tenkid ve tahkik her türlü peşin hükümden sıyrılmış bir şekilde. bahis konusu nazariyenin doğru olabileceği aslâ ihtimal dışında tutulmadan yapılmalıdır. Biz, yazımızın Türk aydınlarına yeni genetik anlayışının esası hakkında ufak da olsa bir fikir verebileceğine ve onlara, hükümlerinde daha tarafsız olmayı sağlıyacağına inanmaktayız. (X)

Tabiat ilimlerinin gelişmesinde daima frenleyici bir rol oynamış olan - ve hâlâ da oynamıya çabalayan - idealist ve metafizik temayüller bilhassa bu ilimler müsbet bir zemine basmak üzere adımlarını attıkları sırada kendilerini şiddetle hissettirmişlerdir. Başlangıçta felsefe ve teolojinin nüfuzu altında bir ilim- öncesi çağı yaşayan ilimler istiklâl'erini ilân için uzun meyran savaşları vermek zorunda kaldılar Astronominin, fiziğin ve kimyanın mazisi bu keyfiyeti bize açıkça gösteriyor.

İLMİ BİYOLOJİNİN KURULUŞU

İlmi biyolojinin kuruluşuna gelince, bu, XIX uncu yüzyılın ortalarına rastlar. Bunda bilhassa 1859 yılında yayınlanan bir eserin büyük hizmeti olmuştur. Bu eserin adı **Tabii Seleksiyon Yoluyla Nevilerin Menşei**; yazarıise Darwin,dir. Darwin bu eserinde ortaya attığı tekâmül nazariyesiyle o vakte kadar biyoloji alanında hüküm süren idealist ve metafizik telakkileri kökünden sarstı ve bu alanda büyük ilerlemelere yol açtı. Eskiden canlı varlık nevilerinin adeta zaman - dışı bir varlığa sahip oldukları sanılırdı. Biyolojistlerin kanaati, bunların hic bir değişikliğe uğramadan, «yaratıldıkları» şekilde devam edip gittikleri merkezinde idi. Mesela, XVIII inci yüzyılda yaşamış bir İsveçli biyolojist olan Linné «Tanrı ne kadar yaratmışsa o kadar canlı nevi vardır» diyordu. Canlı varlık nevilerinin ilk zuhur ettikleri anda dahi bugünkü şekillerine sahip, tamamlanmış şeyler olduğunu kabul eden bu fiksist görüşün XIX uncu yüzyıldaki mümessili ise Lamarck,ın transformizmine karşı aşırı saldırışıyla tanınan Fransız Cuvier-dir.

İşte Darwin, idealist ve metafizik karakteri açıkça belli olan bu görüşün yanlışlığını ve canlı varlık nevilerinin daimi bir devişme ve tekâmül içinde bulunduğunu isbat ederek biyoloji alanını bir sürü batıl itikatlardan, ger[illegible] fikirlerden temizlemiş, ona m[illegible]yalist bır esas vermiştir.

«Darwin'in doktrinindeki müdir fikri tabii ve sun'i seleksiyondur. Canlı maddede gerek yapı, gerekse hayat şartlarına uygunluk bakımından müşahede ettiğimiz gayelilik, organizmalar için yararlı olan transformasyonların seleksiyonu sayesinde meydana gelmiştir. (Lisenko). Bu nazariyenin doğruluğu, onun kuruluşundan evvel ve sonra hayvan ve nebat yetiştiricileri tarafından meydana getirilen yeni yeni neviler vasıtasıyla bittecrübe isbat edilmiştir.

Yalnız Darwin doktrininin büsbütün kusursuz olduğunu söyliyemeyiz. Onun kusurları bilhassa şu iki noktada toplanır.

1 — Tekâmülü kesiksiz, düz bir hat istikametinde tasavvur edip tekâmül vetiresinde sıçramalara yer vermemek;

2 — Kökleri devrin sosyal realitesinde bulunan Malthus nazariyesini tabiata mâl etmek. (Bunun ne kadar hatalı bir şey olduğunu Darwin de sezmiş ve «hayat kavgası» teriminin manasını kabil olduğu kadar genişletmiye çalışmıştır.)

Fakat biz bu hususları sadece işaretle yetineceğiz. Darwinizmin materyalist ve müsbet tarafı diye bahsettiğimiz tekâmülün olabilmesi için organizmalar tarafından seleksiyon sırasında kazanılan vasıfların soya geçmesi, yani irsileşmesi lâzımdır. Aksi takdirde, elverişli vasıfları her fert mütemadiyen yeniden kazanmak zorunda kalır, ve canlıların, tekâmül vetiresinin bir yukarı merhalesine adım atması imkânsızlaşırdı. Bu bakımdan Lamarck'ın şiddetle müdafaa ettiği **kazanılmış vasıfların irsiliği** telâkkisini Darwin doktrini organik bir şekilde ihtiva eder.

Buradan Darwin'in organizma anlayışının monist bir anlayış olduğu neticesini çıkarabiliriz. Yani Darwin'in nazarında organizmanın bedenini teşkil eden selüller (hücreler) le (somatik selüller. soma: beden, cisim) onun çoğalmasını temin eden selüller (germinal selüller) arasında sıkı bir bağlılık vardır. Bedeni teşkil eden selüllerin uğradıkları değişiklikler çoğalıcı selüller tarafından tesbit olunup soya geçirilebilir.

Buradan görüleceği veçhile tekâmül kavramı kazanılmış vasıfların irsiliği kabul edilmediği takdirde tasavvuru imkânsız bir şeydir. Tekâmül ise materyalist (ilmi) biyolojinin temel kavramıdır.

Bu yüzden idealist ve metafizik temayüllü biyolojistler Darwinizmin bu materyalist temelini çürütmek için harekete geçtiler, onu tahrif ettiler. Bu teşebbüsün en parlak misali weismann, Mendel ve Morgan'da görülür.

Darviniz'i tahrif gayretleri : weismann

weismann kendi doktrininin adına neo - Darwinizm diyordu. Fakat, Lisenkoya göre, onun aslı gayesi yukarıda belirtildiği gibi Darwin doktrinin materyalist temellerini inkâr eile biyoloji alanına arka kapıdan idealizmi ve metafiziği sokmaktı.

weismann «irsiyetin bu şekli (yani kazanılmış vasıfların soya geçmesi) hem isbat edilmemiştir, hem de sırf nazari olup tasavvuru imkânsız bir şeydir.» Diyordu. (Lisenko'dan naklen) Tekâmül Nazariyesi Üzerinde Konferanslar.)

Darwinizmdeki monizme karşı weismann'da bir düalizm vardır. O, organizmayı bir bütün olarak almaz. Organizmanın bedenini teşkil eden selüller'e, çoğalmasını sağlıyan selüller arasında hiç bir münasebet yoktur. Organizmanın, dış tesirler altında, hayatı boyunca uğradığı değişiklikler cinsiyet selüllerine intikal etmez, binnetice soya geçmez.

weismann'ın nazarında organizmalar özel bir **irsiyet maddesi**'ne sahiptirler. Bu «cinsiyet selü'lerinin çekirdeğinde» ,kromozomların içinde bulunur. Kromozomlar ise canlı cisimin gerek bedeninden gerekse hayat şartlarından tamamiyle ayrı, başlıbaşına bir âlem teşkil ederler, Organizmanın bedeni irsiyet maddesine yataklık etmekten başka bir şeye yaramaz.

weismann şöyle diyor:

«Böylece, nev'in germinal plasması aslâ yeniden meydana getirilemez: o durumdan artar ve çoğalır, bir nesilden diğerine geçerek devam edip gider.. Sırf çoğalma bakımından nazarı itibare alındığı vakit bu germinal selülerin özel bir ehemmiyeti aliz bir unsur oldukları derhal anlaşılır, çünkü nev'in muhafazasını temin eden yalnız onlardır. Beden ise, aşağı yukarı germinal selüllerin basit bir gıdalanma vasatı mesabesindedir. Onlar elverişli şartlar dahi'inde bu vasatta şekil alır, bes'enir, çoğalır ve erginleşirler.» "Lisenko'dan naklen"

Bundan maada irsiyet maddesi aslâ bedeni teşkil eden selüller tarafından meydana getirilmediğinden tek tek alınan fertler gibi ölüm'lü değildir. Bilâkis, bu sonuncuları meydana getirip inkişaflarını idare eder. Canlı cisimlerde irsileşebilen hiç bir tahavvül yoktur ki daha evvelden bilkuvve germinal se'üllerde bulunmasın.

«Germinal selüllerdeki irsiyet maddesi, redüksiyonel taksime uğramadan evvel dahi, **kuvve** halinde, bedenin bütün germlerini ihtiva eder.»

(weismann. Lisenko'dan naklen)

weismann'ın bu fikri tekâmül kavramını ortadan kaldırmak gayesini gütmektedir. Zira **kuvve**'de her türlü yenilik ve ilerleme imkânlarının zamandaş olarak ezelden beri mevcut bulunduğu manası gizlidir. Tıpkı bir yumağın çözülüşü gibi bu bilkuvve imkânlar mekanik bir şekilde fiil haline geçerler. Böylece tekâmül bütün gerçekliğini kaybetmiş ve boş

(Devamı 8 inci sahifede)

(X) Bu yazı iki kısımdan ibaret olacak ve birinci kısmı doktrinin menfi (yıkıcı) tarafını, ikinci kısmı da müsbet (yapıcı) tarafını ele alacaktır.

Atayaseslenis

(Baştarafı 1 inci sahifede)

sembolü, "Kuvvayi Milliye ruhu,, denilen anti - emperyalist kütle şuurunun mümessili Atam!

Bugün "Devletçilik,, o kadar ezilip büzüldü ve istenilen yönlere öyle çekildi, uzatıldı ki. ortada devletçilikten eser kalmadı. Bugünün devletçiliği, yabancı ve yerli büyük sermayenin emrinde, onun gelişmesi, tutunması, halkımızı daha fazla sömürebilmesi için bir kalkandan başka bir şey değil..

"Halkçılık,, ve "inkılâpçılık,, ın lâfını bile eden yok.

Atam; sen 11 yıl önce bir fani olarak ölmüştün. Seni asıl bugün öldürüyorlar; seni, bir insan olarak gelecek nesillere intikal ettirecek olan her şeyi silip süpürüyorlar. Eserini mahvediyorlar; seni öldürüyorlar Atam.

Ve seninle tarih önünde alay ederek, bütün bunları, eserini emanet ettiğin gençliğin adına, efendimizdir dediğin köylünün, halk çokluğunun adına yapıyorlar. "Gençliğin asil heyecanı", "Milli vicdanın sesi" dedikleri zaman akan sular duruyor.

Hatırlarsın: Sağlığında inkılâbın kulu kölesi görünenler, etrafında sana şakşakçılık, çanak yalayıcılık etmek istiyenler, öldüğün gün feryadü eninlerini göklere çıkaranlar az bir zaman sonra ortalık yatışınca artık eşref saatin çaldığına hükmettiler ve kendi hasis şahıs ve zümre menfaatleri uğruna bir kamptan diğer bir kampa kolayca atlıyarak, geçmiş asırların çürümüş, aristokrasi artıkları gibi "kıral öldü, yaşasın kıral!" demekte tereddüt etmediler ve yağmur yağarken küplerini doldurmağa koştular.

Fakat umduklarına erişemiyecekler Atam!

İnkılâbı emanet ettiğin hakiki Türk gençliğiAtasına ve inkilâblarına candan bağlı gençlik buna müsaade etmiyecektir.

Bizler; realist, şuurlu ve inkılâpçı Türk gençiği, öldüğün zaman piyasa şairlerinin yaptıkları gibi, seni gözümüzde tanrılaştırmıyoruz; adına nameler düzüp yana yakıla ahüvah etmiyoruz. Senin bir adam, yolunda yürünecek bir adam, erişilebilir ve hattâ geçilebilir bir adam, bir insan olduğunu biliyoruz. Ve yolunda yürüyoruz.

Müsterih olabilirsin Atam!

Hayatta en hakiki mürşidin ilim olduğunu bilen bunu kafa ve gönüllerinde bir meş'ale gibi yakan gençlik, eserini müdafaa ve onu nesilden nesle, gittikçe daha, daha ilerlere götürecek; halkımızı muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracaktır.

Bize güvenebilirsin.

N. Sargın

Orkestra kimin için çalıyor

Bellibaşlı iki orkestramız var: İstanbul ve Ankara orkestraları. Birincisinin sadece beş yüzü anlayarak dinleyen ve bütünü bin beş yüz kişiden ibaret olan bir dinleyici zümresi vardır. Avrupalı bir solist olmayınca bu sayı bini dahi bulmaz. İkinci orkestramıza, yani Ankaradakine gelince, hakkında etraflı bir bilgi sahibi olmamamıza rağmen onun da, kardeşi gibi, mühim bir fonksiyon icra edemediğini söyliyebiliriz.

Sadece iki şehrimizde orkestra bulunduğuna göre, orkestral musikiden haberdar olanlarla olmayanlar arasında Türkiye kadar büyük bir fark vardır.

İstanbuldaki Filormoni Derneği beş sene evvel kurulmuştu. Fakat neticeden anladığımıza göre kurucularında batı musikisini memlekete tanıtma zihniyeti lâyikiyle mevcut değildir. Bu işi ne radyo neşriyatı, ne de konser salonlariyle yapılabilir.

Radyo neşriyatile yapılamaz; çünkü insan zihni ancak canlı orkestra karşısında musiki eserlerinin asırlar zarfındaki inkişaf seyrini, yenilerin eskiye nazaran haiz oldukları üstünlüğü mukayeseli bir şekilde kavrayabilir. Ve ancak o takdirde daha modern, daha yüksek dediğimiz eserleri dinlemek iştiyakı şuurlu bir şekilde doğabilir. Musikiyi radyodan takip edenlerin büyük bir kısmının klâsiklerden ileri geçmesine imkân yoktur. Bunun da sebebi, devrimizin eserlerine, insanın musiki anlayışındaki inkişafa delâlet eden yeni aorların, yeni ses aralıklarının girmesi bunların klasiklere nazaran daha fazla ve çeşitli sazlarla icra edilmesi,daha farklı ve daha çok nüanslarla ifade edilmesi musikiyi sadece radyodan lâyıkı veçhile dinlenemiyecek bir duruma yükseltmesidir. Meselâ bir Stranvinski radyoda kıymetinin yüzde doksanını kaybeder.

Memleketimizde kahir ekseriyetin batı musikisine aşina olmadığını, âdetâ ona karşı cephe aldığını düşünürsek bu musikiyi halkımıza tanıtma ve sevdirme meselesinin büyük konser salonları inşa etmekle de halledilmiyeceğini söyliyebiliriz.

Zira, halkın iktisdi durumu bu musikinin-ve umumiyetle bütün sanat hareketlerinin - birihtiyaç haline gelebilmesine müsait değildir. Bundan maadâ batı musikisine karşı halk kitlelerinle alâka uyandırmak için kâfi derecede gayret ve feragat da gösterilmiyor. Her şeyden evvel bu işlerle meşgul olanlarda kökleşmiş bulunan zihniyetin, yani "halkın bize gelmesi lâzımdır" sabit fikirlerinin koparılıp atılması gerektir. Bu alanda yapılacak ilk hareket ise şüphesiz halkın karşısına ucuz bir fiatla çıkmaktır. Filarmoni konserlerinde bedavadan çalışan halk çocuklarından müteşekkil orkestranın, bu hareketi takdir edecek ve fedakârlık gösterecek temiz bir ahlâkı vardır. Ve bu şekilde hareket elilmiş olsaydı, bugüne kadar konser salonları için büyük bir dinleyici kütlesi meydana gelmiş olurdu. Halbuki küllivetli ücretler mukabilinde konserlere giden mevcut dinleyici zümre, konser esnasında salona girmek, solist kadansını yaparkes bahşişmak, sonra da Muhit mecmuasını yerlerde bırakıp çıkmak suretiyle çalışmaları takdir ediyor. (!)

Binbeşyüz kişilik bir zümrenin musikiyle meşgul olması memleketin musikide ilerlemesi demek değildir. Fakat hemen ilâve edelim ki, bu keyfiyet milletimizin bu alanda kısır olduğuna ve aslâ inkişaf etmiyeceğine delil sayılamaz. Ama bunun için bir musiki inklâbına lüzum vardır. Bu ise henüz yapılmamıştır. Ve bu yüzden, insanlığın inkişafına muvazi olarak inkişaf etmiş olan bir musiki ananesinin tohumlarını memleketimize serpebilecek Soetensları Prehodaları, kempf'leri Thibandları maalesef sadece muayyen bir zümre dinledi.

İşte orkestramız bu bin beşyüz kişilik zümreye çalıyor.

N İ.

SAYIN OKUYUCULARIMIZA

Bu sayıda yerimizin darlığı yüzünden, bize gelen mektup ve yazıları cevapsız bırakmak zorunda kaldık. Gazetemize gösterdikleri alâkadan dolayı okuyucularımıza teşekkür eder, özür dileriz. Sütunlarımız gençlik ve talebe davalariyla, çeşitli san'at ve fikir meselelerine dair yazılara açıktır.

Dağıtma imkânlarımızın darlığından dolayı gazetemizi bulmakta güçlük çeken okuyucularımıza — Bilhassa Anadoludakilere — abone olmalarını tavsiye ederiz.

Üniversitelerimizin açılışı

İstanbul Ünversitesi 1 Kasım günü yeni ders yılına girmiştir. Bu münasebetle konferans salonunda yapılan törende sayın rektör Ord. Prof. Ömer Celâl Sarç bir nutuk söylemiştir:

Sayın rektör sözlerinin başında üniversitenin bir tarifini yaparak önemini belirtmiş ve ezcümle şöyle konuşmuştur:

"Üniversiteler en yüksek bilgileri ve ilmi melekleri verir. Cemiyetin muhtelif sahalarında, siyasette hukukta, ekonomide, tıpta, sanayide, teknikte, fikir hayatında, öğretimde, ziraatte ve ormancılıkta ileri mevkileri işgal edecek olanları, yani memleketin aydınların, liderlerini yetiştirirler. Ayni zamanda ilim yaparlar, araştırmalariyle yurtlarının ve insanlığın istifade edeceği yeni hakikatleri ortaya koyarlar. Bir memleketin kudreti ve yer yüzündeki mevkii geniş mikyasta, fonksiyonlarını lâyıkiyle ifade edebilen Üniversitelere malik olmasına bağlıdır. Üniversiteleri yüksek ilmi kalitede münevverler yetiştiren, araştırmalariyle ilmi zenginleştirebilen bir millet için refah ve medeniyet yolu açıktır. Bu milletler kültürel istiklâle sahip, dolaysiyle siyasi istiklâlleri, için de en kıymetli bir desteğe maliktir.

İyi Üniversiteler memleketlerin hem en büyük zinetlerinden hem de varlıklarının temellerindendir."

Bundan sonra Üniversitemizin tarihçesinden ve muhtelif fakültelerin bina ihtiyaçlarından ve faaliyetlerinden bahseden Rektör sözlerinin sonunda öğrenci ile re hitap ederek ilâve etmiştir:

(Güzel yurdumuz imar edilmemiştir. Birçok tabii servetlerimiz âtın durmaktadır. Halkımımızın refah seviyesi, büyük çoğunluğu teşkil eden köylünün ancak zaruri ihtiyaçlarını karşılamasına müsaade edecek derecede düşüktür. Üstelik memlekette sağlık durumu gerektiği kadar düzelmemiş olduğundan ölüm nispeti yüksek ve ortalama hayat süresi kısadı. Buna göre diyebiliriz ki, halihazırda, fertleri az yaşayan, kısa hayatlarını, memleket sayısız imkânlar arzettiği halde maddi mahrumiyetler içinde geçiren ve bu mahrumiyetler dolaysile dehâlarını da inkişaf ettiremiyen bir topluluk manzarasını arzediyoruz.)

"İyi yetişmeli, mevzuunuza ve araştırma metodlarına hâkim, ilim kültürünü içinize sindirmiş olarak mezun olmağa çalışmalısınız. Vaktiyle ilim ve teknikte, dünyada en ileri safta bulunan bu memleketin geri kalması sebebi, bilhassa, kuvvetlenen taassubun, ilmin terakkilerini takibe mani olmuş ve halkı zamanla bilgisizlik içinde bırakmış olmasıdır. Kalkınması da şimdi, bilhassa, evlâtlarının bilgilenmesine bağlı bulunmaktadır. Ancak memleket yarı bilgiye değil ilme muhtaçtır, hele cemiyetteki yüksek mevkileri işgal edecek olanlarda mühim ilmi kaliteler aramak mecburiyetindedir. Perakende, irtibattan mahrum, hadiselerin sebeplerine nüfuz etmiyen, ezberlenip klişe halinde olduğu gibi tatbik edilmek istenen malûmatla mücehhez olmaları, bu malûmatla ne kadar geniş olursa olsun aydınlarımızın kendilerinden beklenenleri yapmalarına asla yetmez. Böyle bilgilere dayanan tedbirler hikmeti bilmeyen ampirik kaidelere istinad edenlerden daha kötü neticel verebilir. Yüksek Tahsilin gözden düşmesine, okumuşlarla nazariyatçı diye istihza edilmesine sebep olur. Gerçekten insanın hayatında karşılaştığı, önceden derç edilemeyek derecede çeşitli meseleleri ve onlar önünde alınan tedbirleri kitaplarda bulmağa ezberlemeğe imkân yoktur. Bu problemleri bizzat çözebilmek lâzımdır. Bunun da biricik şartı, hâdiselerin belli başlı illetlerini kavramış, mevzuuna ve metodlarına tamamile hâkim olmuş ve muhakeme ve araştırma kudretini inukişaf ettirmiş bulunmaktır.

> **Memleket işte bu vasıfları kazanmış Üniversite mezunlarına muhtaçtır ve mesleklerinde refaha kavuşmak ihtimali de yalnız bunlara gülümsemektedir.**

Açılış gününde muhtelif talebe dernekleri de faaliyet göstermişlerdir. "İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği" (geçen sayımızda aynen yayınladığımız) beyannamesini Üniversitelilere dağıtmış; beyanname talebeler arasında geniş bir ilgi uyandırmış ve birçok talebe arkadaşlar İ. Y. T. G. D. ne ve derneğimize, bu hususta fiilen çalışmak için müracaat etmişlerdir. Ayni gün "Millî Türk Talebe Birliği" de "Millî Gesç" diye başlayan bir beyanname neşrederek, henüz 1946 da kurulduğu halde 33 yıldır memlekete hizmet ettiğini iddia etmiştir. "İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği" e yayınladığı "Açılış" dergisini parasız dağıtmıştır.

Ankara Üniversitesindeki açılış töresini 14 sayılı (yaprak) gazetesi şöyle anlatmaktadır:

"Geçen ayın son günü Ankara Üniversitesi merasimle yeni ders yılına başladı. Cumhurbaşkanı ile Diyanet İşleri Başkanı sürekli alkışlar arasında salona girdikten sonra Rektör, Amerikan kolejlerinde göremeğe alıştığımız cübbe ve püsküllü şapkası ile kürsüye çıktı. Böylece memleketimizin yakında küçük bir Amerika olacağına bir kere daha inandık.

Rektör uzun demecinde güzel

(Devamı 7 inci sahifede)

İ. Y. T. G, nin açtığı

Harç kampanyası

Talebe efkârında beklenen ilgiyi gösteriyor

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği'nin açtığı kampanya halk efkârında beklenen ilgiyi göstermekte gecikmemiştir. Memleketimizin tanınmış aydınları ve muharrirleri bu kampanya ile yakından ilgilenmiş ve Derneği, bu haklı teşebbüsünde desteklemeyi vâdetmişlerdir. Yüksek tahsil gençliğinin kampanya lehinde tezahürat ve aydınlarımızın bu yakın ilgi ve teşvikleri derneğin nekadar haklı olduğunu ve ne büyük bir derde parmak bastığını ispat etmektedir. Dernek, halk efkârının dikkatin ve sevgisini bu büyük davaya çekmeğe çalışırken kampanyanın resmi cephesini de ihmal etmemiş ve meseleyi senatoya arzetmeğe karar vermiştir. Kurduğu "Kampanyayı Yürütme Komitesi,, vasıtasiyle, temin edebildiği bütün kaynaklardan faydalanarak geniş istatistik bilgi il mücehhez bir gerçekçe hazırlamağa başlamıştır.

Buna mukabil talebe efkârını temsil ettiğini iddia eden diğer dernek ve birliklerden bu hususta henüz hiç bir cevap alınamamıştır. Bunun üzerine İ. Y. T. G. D., sözü geçen teşekküllere, bu kampanyanın leh veya aleyhinde durumlarını açıkça belirtmeleri için birer tekit yazısı göndermek zorunda kalmıştır.

Bu arada ve İ. Y. T. G. D.nin beyannamesinin neşri ve göderilen mektubun eline geçmesinden epey sonra "Millî Türk Talebe Birliği,, öğrencilere hitaben bir beyanname neşretmiş ve bunda bir "Talebe Hakları Komitesi,, kurulduğunu bildirmiştir. Bu komite ilk o-

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE

Aralarında Syracuse, S tanford Fisk, Detroit Üniversitelerinin de bulunduğu bir çok Amerikan Üniversitesi müdürlerinin ve Alfred Enistein'in imzasını taşıyan bir rapor neşredimiştir. Raporda ez cümle şöyle denilmektedir.

"Kolej ve Üniversiteler ilmî araştırmalarında lüzumlu olan parayı temin için gitgide askeri dairelere daha fazla bağlanmaktadırlar," ve rapor, Kollejlerin ilim şubelerine yapılan askeri tesire hücum ederek, bu yüzden ilmî araştırmaların, insanların sağlık ve refahına doğru olmayıp yıkıcılığa müteveccih bulunduğunu ilâve etmektedir.

İtalya'da

Roma 22 (A.A.) — (AFP) : Üniversite talebeleri imtihanlarının tertibi hakkındaki bazı isteklerinin idare tarafından reddini protesto etmek üzere bugünden iti - baren greve başlamışlardır.

---

tihan sisteminin aksaklıklarak lisan meselesi, Yüksek Ticaret Okulundaki imları, otibüsler ve sinemalarda tenzilât meselesi le meşgul olacaktır. Bu meseleler arasında harç sisteminden de kısaca bahsedilmiştir. Bu beyannameye göre M. T. T. B., talebelerin lisan meselesi ile harç sistemini aynı plânda mütalea etmektedir.

Bundan başka geçen ay içinde yayınlanmağa başlayan ve daimî kadrosunu "İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği,, mes'ul şahsiyetlerinin teşkil ettiği siyasi (Arş - Gençliğin sesi,, gazetesi lüks giyinme eşyasına karşı gençliği boykota davet etmiş ve talebe derneklerinin mütalea ve görüşlerine sayfalarının açık bulunduğunu bildirmiştir. İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği mezkûr gazeteye bu hususta bir mektup göndermiştir.

Enternasyonal talebe günü

17 KASİM

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği "Enternasyonal talebe günü"nü 17 Kasım günü, Kültür Komitesinin dernek merkezinde yaptığı bir toplantı ile dernek çapında ikinci defa olarkk kutlanmıştır.

Toplantı, başkanın yaptığı kısa bir konuşma ile açılmıştır. Bu konuşmasında başkan,, talebe dünyasının bu en büyük gününün manâ önemini belirterek şöyle demiştir:

"17 Kasım günü hareketi denen bu hareket, nazi barbarlarının istilâ ettikleri memleketlerde ilk iş olarak ilim ve kültür yuvalarını dağıtıp ortadan kaldırmak, bu yuvaların, cemiyetin her sınıf ve tabakasındaki uzuvlarını teşkil eden münevver gençliği de, ilk çağ barbarlarına yakışan bir terörle hareketten aciz bırakmak ve mücahitlerini imha etmek teşebüslerinden doğmuştur. Fakat insanlık tarihinin yüz karası olan bir devrin göçüşünü ancak bir müddet geciktirmeğe yarayan bu teşebbüsler, bütün dünya gençliğini. daha iyi ve insani bir dünya, sulh ve terakki uğrunla birlesmeye ve mücadeleye sevketti. Bu mücadelelerin bir neticesi de (Milletlerarası Talebe Birliği) gibi dünya çapında ve insanlık için hayırlı bir gençlik teşkilâtının meydana gelişi olmuştur.

Bugün dünyanın her tarafında, talebeler ve gençlik kendi günlerini kutlamakta, II inci dünya savaşında geçirilen acı tecrübelerden ve nazi istilacılârının sebep olduğu korkunç felâketlerden ders alarak, neş'e ve ümit ile, daha iyi bir dünyanın kurulması uğrunda çalışmalarının bayramını yapmaktadırlar."

Başkan, hazır bulunanları "bütün dünya talebe ve gençleriyle birlikte, irticaa karşı mücadelede ve sulh, terakki ve insani bir cemiyet uğrunda hayatlarını kaybeden talebelerin hatırasını tazizen" bir dakika tazim duruşuna davet ederek sözlerini bitirmiştir.

Bundan sonra Enternasyonal talebe birliği (İ.Ü.S.) nin or-ganı worlde Studnet Nevvsden tercüme edilen aşağıdaki makele okunmuştur:

1939 yılında, Çekoslovakyada, istiklâlin ilânının yıldönümü olan 28 Eylül günü, Alman işgali altında bulunan Pragda Yana Opletala adındaki bir tıp talebesi bir nazi kurşununa kurban gitmişti. Yana Opletala, 13 Kasımda öldü. Ölümü münasebetile talebe nümayişleri tertibedilmişti. 15 Kasimda Prag sokakları cenazeyi takip eden binlerce insanla dolup taşıyordu. Bütün yasaklara rağmen, hep bir ağızdan ölüm marşını söyleyen talebelerin tek bir düşünceleri vardı: Sonuna kadar mücadele!

Ertesi gün Alman S.S. kuvvetleri, Talebe Birliği'nin icra komitesi toplantısını basarak üyelerini topladılar. Bunlara her türlü işkence yapıldı; sonunda içlerinden dokuz kişi kurşuna dizildi ve 17 kasımda, bir emirle bütün üniversiteler kapatılarak derhal Alman askerleri tarafından işgal edildi. Geri kalan talebeler de akla gelmedik canavarca işkencelere tâbi tutuldular ve Sachsenhausen temerküz kampına sürüldüler.

Fakat nazi canavarlarının hesabı yanlış çıktı. Zira 17 Kasımda ilân edilen karar üzerine, hürriyetin sesi bütün dünya üniversitelerine aksetti. Üfak tefek görüş ve düşünüş farkları bir tarafa bırakılarak hüh dünya talebeleri nazi canilerine karşı birleştiler. Bu şekilde 17 Kasım, talebe ve gençlik dayanışmasının ve kardeşliğinin günü olarak kabul edildi.

Bu günü ilk defa 1942 de tesid için, Cenubî Amerika Haiti Cumhuriyetinde Meksiko'da San Jose'dei Arjantin. Venezella. Brezilya Ürüguay Şili. Ekuator, Havana ve Küba'da nümayişler , toplantılar yapıldı.

A. B. D. inde Başkan Rosesevlt 200 muhtelif kolleje mesaj gönderdi. S.S.C.B. nde muazzam nümayişler yapıldı. Çinde, Yeni Zelândada, Avustralya, İsveç, İsviçre, Malta ve Tobruk'ta da bu günü tesid için hareketler oldu. Londrada Albert Hall'de Beneş talebelere hitap etti. Gene münasebetle Albert Hall'den Moskovaya bir mesaj gönderildi. Mesaj oradan Çine, Çinden de Amerikaya gönderildi; böylece çember tamamlanmıştı ve dünya demokrat talebeleri diğer teşkilâtlarla birleşerek mücadeleye atılıyorlardı.

Aynı gün 1943 te de tes'id edildi. Bu toplantıda, dünya üniversitelerinin birbirlerine maddi yardımlarda (ders malzemesi, para, ilâç ves..) bulunmalarıı kararlaştırıldı. Böylece talebeler arasında birbirlerine yardıma hazır enternasyonal ruh yaratıldı.

Enternasyonal talebe günü 1944 te tes'id edilirken birçok memleketler hürriyetlerine kavuşmuşlarsa da

(Devamı 7 inci sahifede)

Öğretim hürriyeti tehdit altında!

(Baştarafı 1 inci sahifede)

daha kolaylaştıracak olan mümkün olduğu kadar çok ve ucu mesken temini meselesin degerçi bazı kımıldanışlar görülmüştür. Fakat bunlar dahi problemin ne kadar yanlış bir şekilde ele alındığını ve neticenin bir iki kuru lâf ve vaitten ileri gitmediğini bize gösterir. Şöyle ki, 1947 de Milli Eğitim Bakanlığının, yüksek tahsil talebe dernekleri ve diğer ilgili teşekkül ve şahıslara, yurt meselesini görüşmek için yaptığı açık davet üzerine artık bu meselenin rasyonel bir tarzda ele alınacağını zannetmiştik. Hayâle kapılmışız. Bu **toplantıya iştirak** eden derneklerin büyük bir kısmı bu meseleyi bütün ayrıntılarile görüşten nekadar mahrum olduklarını gösterdiler. Bu toplantada sadece **"İstanbul Yüksek tahsil gençlik Derneği"; "İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği" ve Milli Türk Talebe Birliği"**nden teşekkül eden müşterek cephenin ortaya attığı, yapılacak yeni yurtta hususı teşebbüsün hâkim olması fikrine karşı, bunun, kâr gayesi güderek talebenin sırtından geçinecek yeni parazitlerin ortaya çıkmasını sağlıyacağını belirterek karşı koydu ve talebe menfaatlerini bihakkın müdafaa etti. Ayrıca İ.Y.T. G. D. nin sözcüsü toplantıda hazır bulunanların dikkatini bilhassa fakir arkadaşların hazırlanacak olan bu yeni yurda girebilmek için ayda verecek 70 liras. bulunmayan arkadaşların üzerine çekmeğe çalıştı. **Fakat sayın** Bakanın verdiği cevap, o arkadaşların durumlarile istihza edercesine, "bu mesele üzerinde de düşünüleceği" sözünden ibaret kaldı. Halbuki asıl önemli olan taraf ta bu idi. fakir arkadaşlarımızın okuma imkânlarının arttırılması idi. Ancak bu sayede dir ki, eğitimin, **maddî imkânları** elinde bulunduran **mahdut bir** zümrenin inhisarından nispeten kurtularak, halk kütlelerinin malı olmasına doğru önemli bir adım atılmış olacak ve memleketimizi ileriye götürecek daha fazla aydının yetişmesi mümkün kılınacaktı. Ne yazık ki, kongre umumî heyetinde konuşan diğer sözcüler bu en basit hakikati dahi kavramaktan çok uzaktılar.

sında en az iki noktayla

Bu toplantının neticesi olarak kurulan "Türkiye Üniversite sitelerini yapma kurumu" da henüz hiç bir varlık göstermiş değildir. İdarecilerinin, gazetelere beyanatta bulunarak, 20 inci asırda halâ hamiyetli zenginlerimizin lütfu keremine sığındığı düşünülürse bir varlık göstereceği de yoktur.

Yazımızın başında işaret ettiğimiz ikinci noktaya, yani yüksek tahsil gençliğinin kurulacak yurtlarda tam bir fikri serbestiye kavuşması meselesine gelince bu nokta şimdiye kadar hiç ele alınmamış, hattâ böyle bir meselenin mevcudiyetini inkârda fayda mülâhaza edilmiştir. Zaten Üniversitelerimizin muhtariyete kavuşmadığı eski devirlerde, tek "parti, tek şef, tek millet" sisteminin zaruri neticesi olarak, gençliğin barındığı yurtların büyük bir kısmı bakanlıklar, bir kısmı da yarı resmi teşekküller vasıtasiyle tek partinin her türlü murakabe ve müdahalesi altında bulunuyordu. Bazı yurtlar ise doğrudan doğruya parti genel sekreterinin emrindeydi. Memleketimiz ve dünya şartlarının zorunlu kıldığı yeni demokratik hamle üzerine bu durumun daha fazla devam etmemesi tabiî idi. Halbuki bugün dahi Bakanlıklara bağlı bazı yurdlarda **"öğrencinin, müdürlüğün izni olmadan cemiyet teşkil etmesi ve bir cemiyete girmesi, tek başına veya toplu olarak siyasi ve umumi toplantılarda bulunması, müşterek imza ile dilekçe ve takrir vermesi, herhangi** bir mesele için toplu bir şekilde müracaat etmesi" yasaktır. Böylece talebe sosyal bir varlık olmaktan menedilmiştir.

Gene yarı resmi teşekküllerimizden birine ait olan bir yurdun talimatnamesinde **"Yurda sokulacak her türlü kitap ve mecmuaların — ders kitabı dahi olsa — yurt müdürü tarafından parafe edilmesi ve yurt müdürünün göstereceği yerlerden başka bir yere gidilmemesi"** şartı konmuştur Bu talimatname mucibince talebe serbest etüt imkânlarından mahrum bırakılabilecektir. Bu ve buna benzer hareketlerde ısrar ve baskıların gittikce artabileceği düşüncesi, bizi, haklı olarak gençliğin serbest gelişebilme imkânları bakımından şüpheye düşürmektedir. Bilhassa bu yıl, Eğitim Derneğine bağlı yurtların M. E. B. na devri endişemizin pek yersiz olmadığını ve halâ bu inhisarcı zihniyetin devam ettiğini göstermektedir.

Biz, bu çıkmazdan kurtulabilmek için tek hâl çaresi olarak, mümkün olduğu kadar çok fakir arkadaşların okuyabilmesini sağlıyacak ucuzlukta birçok yurtların devlet elile yapılması ve hem bunların, hem de halihazırda mevcut olanların idaresini muhtar Üniversitelerimize devredilmesi gerektiği kanaatinteyiz. Talebe menfaatlerini ön plâna alan ve memleketimizin realitelerini göz önünde tutan her iyi niyetli şahıs veya teşekkülün de bu kanatimizde bizimle beraber olduğuna şüphe yoktur.

S. GÜNER

Üniversitelerimizin açılışı

(Baştarafı 4 üncü sahifede)

şeyler söyledi. İlkönce Üniversitelerin bir tarihçesini yaptı. «ilmin nakline» hizmet eden eski Üniversite ile «yeni ilim elde etmeğe çalışan» modern Üniversite arasındaki farkları belirtti. Memleketimizde bu müessesenin hangi ihtiyaçlar karşısında kurulduğunu anlattıktan sonra Üniversitenin gayesi üzerinde durdu. Sayın Rektör göre «Üniversitenin ana kanunlarından biri, yeni ilmi hakikatler peşinde koşan araştırıcı ilim adamları yetiştirmektir.» Bu sözü canı gönülden tasdik edip, Üniversite acaba bu ödevini nasıl başaracak? Diye kendi kendimize sormaya vakit kalmadan, sayın Rektör bu yıl bir İlâhiyat fakültesinin açıldığını müjdeledi ve dedi ki: «Bu fakülte Üniversitenin, millî ihtiyaçlarımızı cevaplandırma görevini yerine getirmek üzere kuruluyor.» Bunu duyduk. Demek, bugünkü millî ihtiyunca, başımızdan aşağı soğuk sular dökülmüş gibi, donup kalmıştık... yaçlarımızın başında din âlimleri yetiştirmek, gençlere metafizik bilgiler vermek geliyormuş. Öyleya, müsbet bilimlerde dünyaya nam salmış bilginlerimiz bol bol var, ileri bir teknik seviyesine de eriştik. Şimdi tekniğin ukuru maddiyetçiliği»nden bunalan ruhlarımızı metafizik âleminin derin sükûnetinde dinlendirmek istiyoruz. Niye gülüyorsunuz? yoksa aklınıza Otom enerjisi mi geldi?»

Bir açıklama

(Baştarafı 1 inci sahifede)

evvel halk yığınlarını aydınlığa kavuşturacak rehberlerin yetişmesini, yurdumuzun iş sahasında yeni elemanlar kazanmasını, devlet bünyesinin yeniliğe doğru gitmesini, kısaca, ekonomik, sosyal ve kültürel temeller üzerinde hürlüğümüzün daha çok garanti altına alınmasını ifade eder.

Üniversite tahsili bazı mütereddi muhitlerde anlaşıldığı gibi sonu gelmez münakaşalarla girmek, demagoji yapmak yahut itibar vasıtası olarak kullanılmak üzere istinat olunan bir lüks değildir. Onu böyle aşağılık bir alet derecesine indirmek isteyenler ilmin aksiyon ile birleştirilmesinden doğacak ileri hamlelerden kendi şahsi ve zümrevi menfaatleri namına korkanlardır. Biz ise ilmi sosyal hayatımızın inkişafında her gün gittikçe daha fazla kullanmak lüzumunu hissediyoruz.

İlimlerin ilim için konulduğuna ve pratik gayeler peşinden gitmesinin doğru olmadığına inanılan devirleri çoktan geride bıraktık. Şimdi çok iyi biliyoruz ki bütün diğer vasıtalar gibi ilmin de varlığının manası insanın tabiat üzerindeki hakimiyetini kuvvetlendirmek ve beşerî müesseslerimizi bu hakimiyet esasına uygun düşecek tarzda tadil etmek veya yeniden yaratmaktır. Bu fikrin kuvveti cereyanı neticesinde zamanımızda — eskiden olduğu gibi —mahdut bir zümrenin kendi menfaatleri uğruna ilmi istismarın kabil olmamaklığıdır.

Memleketimiz ekonomik ve siyasi faktörlerin tesiri altında iptidaî çehresini henüz değiştiremedi. Halkımız XX ci asır ile telif edilemiyecek koyu bir bilgisizlik içindedir. Onun refahı ve hürriyeti için çalışan bir avuç gerçek münevver bilgisizliği, hürafeleri ve dini inançları alet edinen mürteci kuvvetlerin tazyikinden henüz kurtulmadı.

Arkadaşlarının bilgisizli-

Anadoluyu fikren kalkındırma

(Baştarafı 1 inci sahifede)

yüzyıllardanberi taşıdığı, Avrupanın, bütün bir kıt'anın Emperyalizmine paydos!

Dış emperyalizmin kuyruğuna yapışıp gene senin sırtına binen dahildeki hakim zümrenin istismarın paydos! Anadolu yirmi beş sene daha bekledi. Milli Kurtuluş hareketi bir kasırga gibi, yabancı milletlerin ekonomik-politik tahakküm cihazını ve onun bir vasıtası derecesine düşen iç devleti silip süpürdü. Atatürk inkılâbı bütün cepheleri, bütün dâvalariyle yukarıdaki çifte tasviye hareketinin medeni kıyafetidir.

Fakat okadar.

İmdi, şu suali sorabiliriz: Anadolu köylüsünün, daha doğrusu fakir halk yığınlarının, inkilâbın başlıca kuvveti olmalarına rağmen, sonunda eline ne geçmiştir? Ağalarının uçsuz bucaksız topraklarında ortakçı, yarıcı ırgat olarak, toprağa bağlı köle olarak çalışmaktan kurtulmuş mudur? Hergün milyonlarca beygir kuvvetindeki emeğini canından çekip toprağa geçiren istihsal vasıtalarına sahip olabilmiş midir? Bir kelime ile, hayır!.. Anadoluda insanlar köyle beraber haraç mezat satılır.

Köy alım satımında o köye ait hayvanların sayısı, insanların iş gücü (erkek, kadın ihtiyar, genç, sağlam, sakat nisbeti) göz önünde bulundurulur (1). Köylülerin durumu gün geçtikçe daha da bozulmaktadır. Teknik ilerlemeler onlar için fayda getireceğine bugünkü şartlar altında, aksine, yaşayışlarını büsbütün berbatlaştırıyor. Bu tehdidin dehşeti önünde köylüler haklı olarak acı düşüncelere dalıyorlar; ve bunu, meselâ Anadolunun bir köyünde Üniversitelilerle geçen bir konuşmada olduğu gibi, şöyle açığa vuruyorlar:

— Bizim ağanın köye bir traktör alacağını işittik, traktör yüzlerce kişinin yaptığı işi birkaç kişiyle yapabilirmiş. Bu hale göre bize yol görünüyor. Ne yapacağız?

— Hükümet sizi düşünür, başka topraklara yerleştirir.

— İyi ama, yerleşeceğim toprakların sahibi de öbürü gibi traktör almağa kalkarsa?

İmdi buhran buradadır. Derinin altında olanlara değil, fakat dıştaki alâmetlerine bütün gözler dikkalte çevrilmiştir. Bu arada Üniversite Talebe Birliği içtimai bir teşekkül sıfatiyle bu meseleye yabancı kalmamış, "Anadoluyu fikren kalkındırma,, kampanyası açarak bu gayenin gerçekleşmesi için Anadoluya bir heyet göndermiştir. Kampanyanın parolası şudur "Anadolumuz evvelâ medeniyet fikrine muhtaçtır. Genç nesil temiz bilgi ve düşncelerini köye götürmek suretiyle medeniyet düşüncesinin ilk tohumlarını götürmüş olacaktır,, Biz bu düşüncedeki temelli bir hataya işaret etmek istiyoruz. Her şeyden evvel şunu söyliyelim ki, Ü.T.B. nin o satırlarla ifade ettiği fikir, tarih boyunca birçok değişmelere uğradıktan sonra bazı artıklar halinde günümüze kadar gelen bütün idealist felsefelerin belkemiğidir. Neticelerine kadar götürüldüğü zaman açık mânâsı şöyledir: Kâinâtı idare eden fikirdir. Tarih baştan başa fikirlerin gerçekleşmesi tarihidir. Sosyal inkişaf seyrini determine eden fikri ruhi fakatörlerid, kımıldatıcı kuvvet odur. Bir an için bu düşüncenin doğru olduğunu kabul edersek şunu sorabiliriz. Kımıldatıcı kuvvet mevkiindeki bu fikirler bize nereden geliyor. Maddi bir mesnedi temel yapmaksızın suali tatminkâr bir şekilde cevaplandırmağa imkân yoktur. Doğuştan bazı fikirlere sahip olduğumuzu söyleme bugünkü ilmi zihniyete, ilimlerin ulaştığı seviyeye yakışık almaz. Fikirler tabiatın haricinden, maddenin ötelerinden gelip dünyamızı ziyaret eden şeyler olmasın? Bu ise kopkoyu metafiziktir. Doğrusu şudur ki, insanların şuurlarının telâkkilerinin kültürlerinin determinantı maddi faaliyetleridir. Son tahlilde maddi faaliyetler arasında en önemlisi iş kuvvetlerine dayanan, maddı maişet şartlarının temini, iş tarzıdır. Burada vukua gelecek değişmeler spritüel sosyal tesislere tesir ederek onların değişmesine yeni yeni şekiller kazanmasına sebebiyet verir. İşte eski sosyeteden yeni sosyetelerin doğması bu suretle vuku bulur.

Ancak bazı yanlış anlayışların ve tahriflerin önüne geçmek için peşinen şunu ilâve etmeliyiz ki, görüşümüz asla tek taraflı değildir. Fikrî, ruhi faktörlerin önemini maddi yapı üzerine olan mukabil nisbi tesirini inkâr etmek istemiyoruz.

Dediğimiz odur ki ideolojik münasebetler maddi - ekonomik bir plâtform üzerinde kurulur. Ve karşılıklı tesir ancak bu plâtform üzerinde mümkündür.

Buraya kadar söylediklerimizden şu netice çıkar; Anadoluyu fikren kalkındırma gayretleri boştur. Kalkındırmanın yolu bu değildir. Onun maddi yaşayış şartlarını değiştirmeden, iş münasebetleri yeni bir kalıba dökülmeden ne yapılsa beyhudedir. Ve köy halklarını oyalamaktan başka bir mânaya gelmez. Anadoluyu tepesi üstü yürütmeğe kalkmaktır bu.

ğe, irticaa, ilmin şahsi ve zümrevi menfaatler uğruna istismar edilmesine ve hürriyeti baltalayan hareketlere karşı açtığı amansız mücadeleye Üniversitenin genç elemanları da şüphesiz katılacaklardır.

Bunun neticesi olarak ilim Üniversitenin duvarlarını inanılmaz bir hızla aşacak ve geniş halk yığınları arasında yayılacaktır.

E. AYTEKİN

17 Kasım

(Baştarafı 4 üncü sahifede)

faşizme karşı silâhlı mücadele henüz bitmemişti.

Nihayet 1945 yılı 17 Kasımında Pragda Dünya talebeleri kongresi toplandı. İlk defa olmak üzere 51 memleketin talebeleri bir araya geldiler. O bir haftalık kongre müddetince sevinçli ve neş'eli günler geçirildi. Kongrede, sulh yolunda mücadele ve daha iyi bir dünyanın kurulması için en iyi kararlar alındı. V delegeler (Enternasyona Talebe günü) nün kararlarını hakikat yapmak üzere Pragdan ayrıldılar.

World Student News'den

Hür Gençlik

AYLIK DERGİ

Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden:

NİHAT SARGIN

Abone şartları:
12 Sayısı : 200 kr.
6 Sayısı; 110 kr.
İdare yeri : Süleymaniye Mimar Sinan cad. 114
Dizgi; Rıza Koşkun Matbaası
Baskı; Sulhi Garan Matbaası.

Anadoluya giden heyetle yaptığı konuşmada bir köylünün realiteden ayrılmıyan keskin mantığı bakın bunu ne güzel canlandırıyor.

— Köyünüzde helâ yoktur, evleriniz pislik içinde, hastalık kaynağı. Bir araya gelip bir helâ yapsanız, evlerinizi temizleseniz ne olur?

— Önu biz de biliyoruz. Hem de çok iyi biliyoruz. Ama biz bu köyde ağanın topraklarınla birer sığıntıyız. Bizim olan hiçbir şey yokmizi temiz tutacağız da netur. Helâ yapacağız evleriolacak. Bugün varız yarın yoğuz.

HÜR GENÇLİK

(1) Yağmur ve Toprak sayı 16 "Satılık köy,,

Yeni bir genetik anlayışı

(Baştarafı 2 inci sahifede) bir hayal derecesine düşmüş oluyor.

Hülâsa "neo - Darwinizm" in kurucusu idealist, mistik, kadreçi, mekanist bir doktrinle karşımıza çıkmaktadır.

Weismann'ı takip edenler: Mandel - Morgan

Miçurinizme göre, Mendelizm -Morganizm, weismann'ın bu fikirlerini olduğu gibi kabul etmiş hattâ onları daha da ağırlaştırmıştır.

Mendelist - Morganistler için de canlı cisim, devlet içinde bir devlet gibidir. Organizmanın, içinde bulunduğu muhit ancak onun şu veya bu irsî karakterinin genişlemesi için bir zemin hazırlar, yoksa organizmanın irsiyetiyle hayat şartları arasında hiç bir münasebet yoktur. İrsiyet maddesi organizmanın içinde tıpkı bir mahfazadaymış gibi oturur, onun, hayatı boyunca uğradığı değişikliklerden müteessir olmaz. Binnaenaleyh bu değişiklikler bir tekâmül unsuru sayılamazlar.

Bu hususta Morgan, Amerikan Ansiklopedisi'nin (1945) **İrsiyet** maddesinde şöyle yazıyor:

(Tekâmül esas itibariyle germinal olup evvelce sanıldığı gibi somatik değildir.) "Lisenko'dan naklen"

Keza, irsî karakterleri fertten ferde nakletmek suretiyle nev'in devamını sağlıyan çoğalıcı selüller organizmanın hususî bir mahsulü değildirler. Yine aynı Ansiklopedinin **genetik** maddesinde Castle diyor ki:

"Gerçekte ana ve baba ne çocuğu meydana getirirler, ne de çocuğun geldiği çoğalıcı selülleri.. Ana ve babanın organizmaları dahi, kendisinden neş'et ettikleri mülkah yumurtanın veya zigot'un tâli (dérivé) bir mahsulünden başka bir şey değildir. Zigot'un vasıtasız mahsulleri ise diğer bir takım selüller olup bunlar da neş'et ettikleri diğer selüllere benzerler. Binnenaleyh, irsiyet (yani ana ve baba ile çocuklar arasındaki benzerlik) ana ve babanın geldikleri çoğalıcı selüllerle çocukları doğuran selüller arasında mevcut sıkı rabıtaya bağlıdır. Bu sonuncular, birincilerin doğrudan doğruya (direct) ve bilâvasıta (immédiats) mahsulüdürler. Bu, "Germinal maddenin devamlılığı" (yani çoğalıcı selüllerin maddesinin devamlılığı) prensibi, genetiğin temel prensiplerinden birisidir. Ana ve babanın bedenlerinde yakın muhitin tesiriylye meydana gelen değişmelerin niçin çocuklara geçmediğini bu prensip gösterir. Bu böyle oluyor, çünkü çocuklar ana ve babanın bedenlerinin bir mahsulü olmayıp sadece bu bedenlerde devam edip giden germinatif maddenin mahsulüdürler. Bu durumu ilk izah etmek şerefi Auguste weismanne aittir. Bu sebeple onu genetiğin kurucularından sayabiliriz." (Lisenko'dan naklen)

Burada akla bir sual geliyor: Mademki organizmaların yaşadıkları müddetçe kazandıkları vasıflar irsileşmiyor, şu halde canlı varlıklarda gerek yapı, gerekse hayat şartlarına uygunluk bakımından, evvelce de işaret olunan mükemmeliği nasıl açıklıyabiliriz? Canlı tabiat alanında görülen bu gayeliliğin sebebi nedir?

MÜTASYONLAR

Mendelist - Morganistler bunu sırf, irsiyet maddesinde vuku bulan ani değişiklikler manasına anladıkları **mütasyonlar** vasıtasiyla açıklıyorlar. Lâkin irsiyet maddesi organizmanın bedeninden ve muhit şartlarından müstakil olduğundan uğrıyacağı değişikliklerin hiç bir müsbet sebebe bağlı bulunmaması, yani tamamiyle tesadüfi olması lâzımdır. Onlar ya faydalı, ya zararlı, ya ne faydalı ne zararlı olurlar (1). İşte, mütasyon geçirmiş muhtelif canlı varlıklar arasından, yukarıda sözü geçen gayeliliği en iyi tahakkuk ettirebilecek olanlar hayat mücadelesi sırasında seçilir, diğerleri ise yok olup giderler (2)

Müteasyonların muayyen bir istikamete sahip olmamaları keyfiyeti, irsiyet maddesiyle canlı cismin hayat şartları arasında hiç bir alâka bulunmadığını söyliyen Mendelisk - Morganist prensibe mantıken bağlı olup bazı klasik genetik taraftarlarını pek garip düşüncelere sevketmiştir.

Bu düşüncelerin en belli başlılarından birisi de muhtelif canlı varlık nevilerinin muayyen bir miktar mütasyon ihtiyatına sahip bulundukları ve bunun zaman zaman harcandığı düşüncesidir. Bu suretle bir zaman gelip bütün canlı varlıkların, bütün mütasyon ihtiyatlarını harcamış bulunacak'arını ve tabiatın bir istikrar ve muvazene hali alacağını, her türlü değişmenin duracağını söyliyenler çıkmıştır.

Mütasyon adı verilen bu irsî transformasyonların tarihi bir kategori olmamaları, evvelki mütasyonlara bağlı bulunmamaları ve sanki hazır bekleyen bir şey gibi birdenbire zuhur etmeleri, onların önceden görülebilmelerini imkânsız kılmakta ve tesadüf kavramını ilimde hâkim bir mevkie getirmektedir. Gerçi son zamanlarda genetikçiler bazı vasıtalarla (kuvvetli zehirler, şiddetli sıcaklık, X şuaları, şok vs.) sun'i mütasyonlar elde etmek kabil olduğunu gömüşlerdir. Fakat bu suretle elde edilen mütasyonlara dahi istenilen istikameti vermek kabil değildir. (3)

Lisenko, klasik genetiğe baştan başa hâkim olan tesadüf kavramı hakkında şu misalleri veriyor:

1 — Klasik genetiğin nazarında **gen** (yani mevhum irsiyet maddesi) mütasyonları **tesadüf** eseridir.

2 — Kromozom mütasyonları tesadüf eseridir. (Kromozom sayısı mütasyonları ve Kromozom yapısı mütasyonları))

3 — Organizmalar üzerine tesir ederek mütasyon yaptırmağa yarayan maddelerın seçilişi **tesadüfe** bağlıdır.

4 — Bu mütajen maddelerin faydalı mütasyonlar meydana getirmeleri **tesadüf** eseridir.

5 — Ana ve baba kromozomlarının redüksiyonel bölünme sırasındaki farkları ayni şekilde **tesadüfidir.**

6 — İlkah hadisesi cinsiyet selüllerinin tesadüfi bir karşılaşması sonucudur. vs. vs.

Mendelist - Morganistler işte bu tesadüflere dayanarak, "ilim," lerini kurmak amacındadırlar. Fakat biyoloji eğer kat'i ilimlerin mertebesine yükselmek istiyorsa fizik ve kimyayı taklit etmeli ve tesadüflerden arınmalıdır. Bu ise Mendelizm - Morganizmi hudut dışı etmekle mümkündür.

"İlim tesadüfün düşmanıdır." (Lisenko)

NETİCE

Mendelist - Morganist genetik anlayışının pratik alanda nasıl bir sonuç vereceğini buradan kestirmek kabildir. Mademki organizamların irsiyetini iradeli bir şekilde değiştirmek, yeni yeni bitki ve hayvan nevileri elde etmek imkân dışındadır, şu halde insan tabiat karşısında temaşarı ve pasif bir durumda bulunuyor demektir. Yapılacak tek şey bir can'ı nev'in mutlu bir tesadüf eseri olarak insanların yararına bir mütasyon geçirmesini beklemek ve bundan sonra seleksiyon ameliyesine girişerek bu yeni nevi üretmekten ibarettir. Yani insanın bahtı tabiatın merhametine bağlıdır.

Miçurinizmin klasik genetik hakkında ileri sürdüğü tenkitleri, ana hatlariyla göstermiye çalıştık. "Tabiatin bize lütuflarda bulunmasını bekliyemeyiz, vazifemiz bu lütufları ondan çekip almaktır" (Miçurin) sözünü kendisine şiar edinen Miçurin doktrinin esasları ise gelecek yazımızda göstermeğe çalışacağız.

S. SULHİ

---

(1) Bu keyfiyeti, bir klasik genetikçi olan İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden B. Kosswig şu şekilde formüllendiriyor:

"Mütasyonlar genotipin belirli istikamette olmayan değişikiikleridir,"' Umumi Zooloji s. 440

"Mütasyonların görülüşü ve hangi vasıflara etki yaptıkları tamamen tesadüfe bağlıdır" ayn. es. 444

(2) Seleksiyon kavramının Mendelist-Morganistlerin nazarında nasıl **menfi bir mana** kazdığı ve tekâmülün temeli olmaktan çıktığı burada görülüyor. Seleksiyon ancak evvelce mevcut bulunan karakterlerin meydana çıkmasına yarayabilir, yoksa bu karakterleri meydana getirmeğe muktedir değildir. Bu fikri yine İstanbul Üniversitesi profesörlerinden B. A. Heilbroon şu şekilde ifade ediyor: «Deneyenlerden anlaşıldığı gibi ayni idyotipi taşıyan fertlerde bir karakterin iyi gelişip gelişmemesi ancak ortam meselesidir. Bu sebepten seleksiyon olamaz. Popülasyonda (yani muhtelif idyotiplerden müteşekkil bir toplulukta) ise bir karakterin meydana gelmesi yalnız ortama değil, ayni zamanda o ferdin idyotipine de bağlıdır.

Buna nazaran arı dölde (yani saf bir ırkda) neticesiz kalan seleksiyon popülasyondan netice verebilir." (Botanik ve Genetiğe giriş, s. 136)

(3) Prof. Kosswig, Umumi Zooloji kitabında şöyle yazıyor:

" . . . X şuaları, sıcaklık, soğukluk, şok, kimyasal maddeler, vs. ile mütasyonlar meydana getirilebilir.

Tohumları senelerce saklanabilen bitiklerde mütasyon sayısının yükseldiği de isbat edilmiştir.

Şimdiye kadar anlatılan bütün vakalarda mütasyon sayısını yükseltmek mümkün olmuştur. Fakat mütasyonu meydana getiren amil ile mütat arasında, mesela ısı ile muamele edilmek suretiyle ısıya dayanan bir mütat elde etmek şeklinde bir ilgi mevcut değildir. Şimdiye kadar bahsedilen metodlarla mütadın cinsi değil, yalnız sayısı değiştirilebilir." (s.443)

Yazan: Sadreddin Sulhi